

Sensuren

Et studieopplegg for ungdomsskolen og videregående skole

DETTE SÅ DU PÅ DENNE STASJONEN I FILMMUSEET:
KLIPP FRA ULIKE FILMER SOM OPP GJENNOM TIDENE HAR
BLITT FORBUDT PÅ NORSKE KINOER.

På 20-tallet var det forbudt å vise nakne damelegger på kino. Denne scenen ble klippet vekk fra *Farende folk*, regi: Amund Rydland, 1922.

Statens filmtilsyn

I Norge er det Statens filmtilsyn som sensurerer filmer. Sensur i denne sammenhengen betyr at en film må kontrolleres og godkjennes av Statens filmtilsyn før den kan vises på kino. Hvis filmen inneholder noe som bryter med norsk lov, eller på en eller annen måte betraktes som skadelig eller umoralsk, kan filmen forbyes. Da sendes filmen tilbake til filmbyrået som har importert filmen. Hvis de fremdeles ønsker at den skal bli vist, hender det at de klipper bort de delene eller scenene i filmen som ikke blir godkjent. Dette var mest vanlig før i tiden. I våre dager er det få filmregissører som godtar at det klippes i filmen; da trekker de heller filmen fra det norske kinomarkedet. Det er forbudt ved lov å vise filmer som er åpentlyst rasistiske, og det er også forbudt å vise pornografisk film. De vanligste årsakene til at filmer ble forbudt var at man mente at de kan være skadelige å se, eller fordi de viser noe som bryter med samfunnets moralnormer – samfunnets syn på hva som er rett og galt. Normene (reglene) for hva Statens filmtilsyn og samfunnet mener er god eller dårlig moral, forandrer seg etterhvert som samfunnet forandrer seg.

Politisk sensur betyr at filmer kan forbyes fordi de viser

tanker eller meninger som myndighetene ikke liker. Under krigen var det for eksempel forbudt å vise filmer som var anti-nazistiske. Tidlig på 30-tallet klippet man bort scener i en russisk film fordi den var for «revolusjonær». Filmen het *Panserkrysseren Potemkin*.

Kinoloven

De første årene det ble vist film i Norge fantes det ingen filmsensur, og det var ingen aldersgrense på filmene. Men i 1910 begynte man å diskutere om det man så på kino kunne være skadelig for tilskueren. Det var voksne og spesielt lærere som var redde for at barn og unge kunne bli negativt påvirket av det de så på kino, og at det kunne være fare for at de gjorde det samme i virkeligheten som det de hadde sett i filmen. I 1913 bestemte derfor Stortinget at det måtte lages en *kinolov*, og at filmer som skulle vises på kino måtte kontrolleres på forhånd. De som fikk denne jobben, ble kalt Statens Filmkontroll. Senere skiftet de navn til Statens filmtilsyn, som det også heter i dag. I kinoloven sto det:

«De sakkyndige må ikke godkjenne bilder, hvis forevisning de mener vilde stride mot lov, krenke ærbarhet eller virke forraende eller moralsk nedbrytende».

Denne loven gjelder fremdeles. Akkurat som i 1913, er det i dag ofte uenighet om hva slags filmer og scener fra filmer som kan krenke den offentlige ærbarheten, eller som er moralsk nedbrytende. Det er alltid mange som er uenig i det Statens filmtilsyn bestemmer. Enkelte mener det er galt at noen få mennesker skal bestemme hva vi kan få se på kino, mens andre mener at det vises altfor mange grusomme og umoralske filmer.

- *Begrunn hvorfor du synes det er viktig/ikke viktig at noen kontrollerer filmer som skal vises på kino.*

De vanligste årsakene til at filmer ble forbudt eller klippet:

- 1910–1920: Umoral og dårlige forbilder
- 1920–1930: Erotikk
- 1930–1940: Utenrikspolitiske hensyn
- 1940–1945: Tysk forbud
- 1950–1970: Sex og ungdomsopprør
- 1960–1970: Vold
- 1965–1980: Narkotika
- 1980–1999: De siste tabuer brytes?

- På hvilken måte tror du vi blir påvirket av det vi ser på film?

Aldersgrenser

En av de viktigste oppgavene til Statens filmtilsyn er å sette aldersgrense på filmer. Fra 1913–1921 var det ikke aldersgrenser, og derfor ble filmene enten tillatt for alle eller helt forbudt. I 1921 ble det derfor bestemt at Statens filmkontroll skulle sette aldersgrense på filmene og dermed skille mellom hva barn og voksne kan se. Aldersgrensene har selvfølgelig også forandret seg i forskjellige perioder. De aldersgrensene som gjelder nå, ble fastsatt i 1994. De er slik:

- Tillatt for alle
- 7 års grense
- 11 års grense
- 15 års grense
- 18 års grense

Loven fra 1994 sier også at hvis man ser en film sammen med voksne, har man lov til å være tre år yngre enn det som er oppgitt av Statens filmtilsyn. Det betyr at hvis en film har 11 års grense, har man lov til å se den når man er åtte år hvis man går sammen med foreldre eller andre voksne. Dette gjelder for alle aldersgrensene unntatt 18-års grensen. Også filmer som kan leies på video har blitt sensurert av Statens filmtilsyn og fått påsatt aldersgrense. Men det er selvfølgelig mye vanskeligere å kontrollere at aldersgrensene overholdes i de private hjem.

- Synes du det er viktig å ha ulike aldersgrenser for hva som er tillatt å se? *Begrunn svaret.*
- Hvordan kan en kontrollere at barn ikke ser videofilmer som bare er tillatt for voksne?

Statens filmtilsyn har egne nettsider: www.filmtilsynet.no. Der kan du finne begrunnelser for hvorfor aktuelle kino-filmer har blitt forbudt eller fått en spesiell aldersgrense.

Denne scenen med Haakon Hjelde og Anna-Brita Ryding i *Den nye lensmannen* fra 1926, ble klippet vekk av filmkontrollen.